

MUUTOS 2011

LAUSUNTO EU:N KANSAL AISALOITTEESTA

Tällä hetkellä EU-kansalaiset voivat vedota EU-parlamenttiin ja äänestää parlamenttivaaleissa. Heillä ei kuitenkaan ole mahdollisuutta osallistua suoraan unionin toimeenpanoelimen, Euroopan komission, päätöksentekoon.

Euroopan unioni ottaa osana Lissabonin sopimusta käyttöön kansalaisaloitteen, jonka tarkoituksena on helposti, avoimesti ja käyttäjätavallisesti lisätä demokratiaa EU:n päätöksenteossa ja kansalaisten mahdollisuuksia ilmaista mielipiteitään.

Lissabonin sopimuksen myötä kansalaisilla on mahdollisuus pyytää komissiota laatimaan toimenpide-ehdotuksia niille politiikan aloille, joilla EU on toimivaltainen. Sopimuksen mukaan vähintään miljoonan kansalaisen "merkittävästä määrästä" jäsenmaita on allekirjoitettava vetoamus. Monet käytännön kysymykset on kuitenkin jätetty määrittelemättä sopimuksessa. Keskeisiä kysymyksiä ovat:

1. kuinka monesta maasta allekirjoittajia on oltava?
2. kuinka monta allekirjoittajaa yhdestä maasta on oltava?
3. mikä on allekirjoittajien ikäraja?
4. millainen kansalaisaloitteen vakiotekstin ja -muodon on oltava?
5. miten allekirjoitukset kerätään, varmennetaan ja todistetaan oikeiksi?
6. mikä on allekirjoitusten keräämisen aikaraja?
7. miten aloitteet rekisteröidään virallisesti?
8. millaisia avoimuutta ja rahoitusta koskevia sääntöjä kansalaisaloitteen järjestäjiin sovelletaan?
9. pitääkö komission vastaukselle aloitteen toteutumisesta määrittää aikaraja?
10. miten silloin menetellään, jos yhdestä asiasta on useita aloitteita.

MUUTOS 2011 RY:N EHDOTUKSET PERUSTELUINEEN

Mikä on Muutos 2011 ry?

Muutos 2011 ry on yhdistys, jonka tavoitteena on rekisteröityä puolueeksi. Muutos 2011 ry syntyi halusta muuttaa maassamme vallitsevaa poliittista käytäntöä, jossa päätöksentekijöiden vastuu päättyy samaan aikaan, kun vaalihuoneiden ovet sulkeutuvat. Muutos 2011 ry:n pyrkimyksenä on antaa kansalaisille mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon myös vaalien välisenä aikana. Keskeinen tavoitteemme on suoran demokratian saaminen suomalaiseen poliittiseen päätöksentekoon nykyisen edustuksellisen demokratian tueksi. Tärkeä rooli tämän tavoitteen toteutumisessa on Lissabonin sopimuksen mukainen kansalaisaloite.

Muutos 2011 ry:n ehdotukset EU:n komission kysymyksiin perusteluineen ovat:

1. Jäsenvaltioiden vähimmäismäärä

Ehdotamme, että kansalaisaloitetta kannattavia EU-kansalaisia tulee olla vähintään **neljäosasta kaikista EU:n jäsenmaista**. Kyseinen määrä tekee tilanteesta eri jäsenmaille tasapuolisemman ja kannustaa allekirjoitusten kerääjiä levittämään laajoille alueille.

Jäsenmaiden määrän tulee olla riittävän suuri. Näin estetään se, että kansalaisaloitteesta tulee väline, jonka avulla komission agendalle nostetaan ehdotuksia, jotka ovat eduksi vain joillekin Euroopan unionin jäsenmaille ja vastaavasti EU:n kokonaisedun vastaisia. Tällaiset ehdotukset ajavat suhteettoman usein enimmäkseen suurten jäsenvaltioiden ja niiden kansalaisten etuja.

Erityisesti monelle pienelle jäsenmaalle tärkeisiin aloitteisiin täytyy joka tapauksessa kerätä aloitetta kannattavien EU-kansalaisten allekirjoituksia monista eri jäsenmaista. Pienten maiden kansalaisille ja kansalaisjärjestöille on suuri haaste organisoida ja järjestää monta maata, kielialuetta ja laajoja maantieteellisiä alueita kattava allekirjoitusten keruu.

Suurten maiden kansalaisille allekirjoitusten kerääminen sen sijaan on suhteellisesti huomattavasti helpompaa: kärjistetyksi sanottuna riittää, kun mainostaa hanketta muutamassa suurkaupungissa. Pelkästään Pariisin, Lontoon ja Ruhrin suurkaupunkialueilla asuu lähes yhtä monta asukasta kuin yli miljoonan neliökilometrin alueella pohjoismaisissa jäsenvaltioissa ja Baltian maissa yhteensä.

Toisaalta jäsenvaltioiden vähimmäismäärä ei saa olla liian suuri, koska se vaikeuttaa kohtuuttomasti toteuttamiskelpoisten ehdotusten pääsemistä kansalaisaloitteen piiriin. Se saattaa johtaa myös siihen, että ehdot täyttävien kansalaisaloitteiden aikaansaaminen tulee kohtuuttoman vaikeaksi kaikille muille paitsi suurille kansainvälisille järjestöille, joilla on valmis organisaatio ympäri Euroopan.

Komission mukaan neljäsosa jäsenvaltioista olisi liian pieni määrä takaamaan, että aloite heijastaa unionin etua riittävän laajalti. Todellisuudessa asia ei ole näin. Komission esittämä kolmasosakaan ei takaa, että unionin kokonaisuus olisi riittävässä määrin otettu huomioon. Suurellakin jäsenvaltioiden ryhmällä voi olla sellaisia yhteisiä etuja, joiden ajaminen kävisi muulle EU:lle kalliiksi.

On selkeä virhe yrittää hakea sellaista jäsenvaltioiden vähimmäismäärää, joka takaa, että aloitteet heijastavat pelkästään mahdollisemmin suurta unionin etua. Jos tämä on ainoa pyrkimys tai kriteeri, jätetään monet, laajojen kansalaisryhmien yhteistä etua aidosti palvelevat aloitteet vaille ansaitsemaansa huomiota ja tutkimusta.

On muistettava myös se, että komissio hakee nyt vasta sopivia reunaehtoja sille, että se ylipäättään ottaa käsiteltäväkseen kansalaisaloitteita. Komission harkinta ei siis vielä välttämättä tarkoita sitä, että kansalaisten ehdotus johtaa komission antamaan säädös- tai lakiehdotukseen. Etenkään se ei tarkoita sitä, että ehdotuksesta tulee laki, sillä ehdotuksen täytyy saada neuvoston ja pääsääntöisesti myös Euroopan parlamentin hyväksyntä.

Jos on ilmeistä, että aloite palvelee vain jonkin jäsenmaan tai tietyn maaryhmän etuja EU:n ja sen kansalaisten kokonaisedun kustannuksella, on komissiolla asian käsittelyn jälkeen hyvä syy ja oikeus kieltäytyä antamasta pyydettyä ehdotusta.

2. Allekirjoitusten vähimmäismäärä jäsenvaltiota kohden

Vähimmäismääräksi ehdotamme **0,2 prosenttia eli yhtä viidessadasosaa niistä, jotka voivat osallistua kansalaisaloitteeseen**, ei siis kokonaisväestöstä. Jos vähimmäismäärä määritellään osuutena kokonaisväestöstä, ne jäsenvaltiot, joissa äänioikeutettujen osuus kokonaisväestöstä on tavallista pienempi (esim. nuoremman ikärakenteen vuoksi Irlannissa), ovat muita jäsenvaltioita heikommassa asemassa.

3. Vähimmäisikä kansalaisaloitteen tukijoille eli allekirjoittajille

Yhtäläinen **18 vuoden ikäraja kaikissa jäsenvaltioissa**. Kaikkien jäsenvaltioiden näkökulmasta 18 vuoden ikäraja on oikeudenmukainen. Europarlamenttivaaleissa eri jäsenmaissa vaihtelevat äänestysikärajat eivät muodostu ongelmaksi, koska äänioikeuden laajentaminen nuoremmille ei lisää maan saamien edustajien määrää. Sen sijaan kansalaisaloitteen tapauksessa alempi ikäraja lisäisi maasta mahdollisesti saatavien allekirjoitusten määrää ja siten asettaisi kyseisen maan suhteellisesti parempaan asemaan kuin muut jäsenmaat.

4. Kansalaisaloitteen muoto ja sisältö

Ainoa minimivaatimus, jota aloitteelle tulee asettaa, on se, että **aloite on riittävän selkeä**. Sen tulee olla kirjoitettu niin ymmärrettävään muotoon, että komissio ja keskivertokansalaiset ymmärtävät ilman ilmeistä väärinkäsityksen mahdollisuutta, mihin sillä pyritään. Liian yksityiskohtaisten ja seikkaperäisten muotoseikkavaatimusten asettaminen kuulostaisi byrokraattiselta haitanteolta aktiivista kansalaisvaikuttamista vastaan.

Komission tulee perustaa pelkästään kansalaisaloitteita varten omat internetsivut, joilla on luettavissa ja tulostettavissa muun muassa erilaisia esimerkkejä ja malleja siitä, millaiseen määrämuotoon kansalaisaloitteen voi tehdä. Nämä mallit auttavat aktiivisia kansalaisia jäsentelemään ehdotuksensa mahdollisimman selkeään ja ymmärrettävään muotoon.

Lisäksi samaiselta internetsivustolta tulee löytyä kaikki jo kerätyt samoin kuin vireillä olevat rekisteröidyt kansalaisaloitteet aihepiireittäin yhteen koottuna. Näin kaikki Euroopan unionin toiminnasta ja siihen vaikuttamisesta kiinnostuneet kansalaiset voivat helposti saada selville, onko jo olemassa juuri heitä kiinnostavia aloitteita tai ehdotuksia heitä kiinnostavista asioista.

Suurin kansalaisaloitteita kohtaava ongelma lienee se, että on suuri haaste saada miljoonia ihmisiä ympäri Euroopan tietoiseksi jostakin hankkeesta. Siksi komission tulee tehdä edellä mainittu kansalaisaloitesivusto yleisesti tunnetuksi lähettämällä jokaiseen kotiin esite, jossa kerrotaan kyseisestä uudesta vaikuttamismahdollisuudesta, kansalaisaloitteesta.

5. Allekirjoitusten keräämistä, tarkastusta ja vahvistamista koskevat vaatimukset

Allekirjoituksia tulee voida kerätä sekä **paperilistoina** että **ehdottomasti myös internetissä**.

Allekirjoitusten kerääminen internetissä on tehtävä mahdolliseksi siksi, että sillä voi olla ratkaiseva vaikutus siihen, tuleeko kansalaisaloitteista merkittävä vaikuttamiskanava vai marginaalinen ilmiö. Esimerkiksi muuttoilmoitusta internetissä tehdessä henkilö voi tunnistautua pankkitunnuksillaan. Tämän tyyppinen ratkaisu olisi toimiva myös kansalaisaloitteissa.

6. Allekirjoitusten keräämisen aikaraja

Miljoonan nimen kerääminen ympäri Euroopan on paljon suurempi tehtävä kuin kansalliset kansalaisaloitteet, ja siihen on annettava enemmän aikaa kuin kansallisten aloitteiden aikaansaamiseen. Siksi ehdotamme, että allekirjoitusten keräämiselle **ei aseteta aikarajaa**. Mikäli sellainen on hyvin perusteltavista syistä asetettava, ehdotamme 18 kuukauden aikarajaa.

Komissio ehdottaa suhteellisen lyhyttä keräysaikaa mm. sillä perusteella, että kansalaisaloitteet liittyvät usein erityisen ajankohtaisiin aiheisiin, ja saattavat liittyä ongelmiin, jotka menettävät merkityksensä, jos aikarajaa ei ole tai se on liian pitkä.

Jos ongelma todellakin menettää merkityksensä ennen kuin allekirjoitukset saadaan kerättyä, niin todennäköisesti ihmisten kiinnostus aloitetta kohtaan lopahtaa. Kiinnostuksen puute huolehtinee ilman mitään aikarajojakin siitä, etteivät ihmiset haaska komission aikaa ajankohtaisuutensa menettäneillä aloitteilla.

Mitä tulee keruun aikana mahdollisesti muuttuvan lainsäädännön ongelmaan, komission tulee ennakoita ja lievittää sitä informoimalla edellä mainitulla kansalaisaloitesivustolla kaikista muutoksista, joita se suunnittelee tai esittää rekisteröityjen aloitteiden aiheita koskevaan lainsäädäntöön.

7. Aloitteiden virallinen rekisteröinti

Mikäli komissio tulee jonkin aloitteen kohdalla siihen tulokseen, että aloitteen käsittelemiselle ei ole oikeudellisia esteitä, tulee komission todeta tämä selkokielisesti. Näin vältetään mahdolliset sekaannukset ja väärintulkinnat siitä, että komissio *jo* kannattaisi ehdotusta.

Osa EU:n lainsäädännöstä on niin monimutkaista, että tavallisten kansalaisten ja

kansalaisjärjestöjen voi olla hankalaa luotettavasti selvittää tai arvioida, kuuluuko jonkin ehdotuksen antaminen komission toimivaltuuksiin vai ei. Siksi komission tulee auttaa kansalaisia tässä selvitys- ja arviointityössä. Näin vältetään turhauttavia ja kansalaisia entisestään poliittisesta osallistumisesta vieraannuttavia tilanteita, joissa he tekevät mittavan työmäärän täysin turhaan.

Jos komissio pitää aloitteiden ennakkotarkistusta liian raskaana menettelynä, sen tulee tarjota oikeudellista neuvontaa aloitteen keräämistä harkitseville ja asiasta neuvoa pyytävälle kansalaisille.

8. Järjestäjiä koskevat vaatimukset – avoimuus ja rahoitus

Ei ennakkovaatimuksia. Toivottavaa toki olisi, että kansalaisaloitteen järjestäjät pyrkivät avoimeen tiedottamiseen sekä rahoituksestaan että mahdollisista tukijoistaan. Näidenkin vaatimusten suhteen on kuitenkin varottava, ettei kansalaisaloitteen tekemistä harkitseville järjestetä liian hankalia byrokraattisia esteitä.

9. Komission vastauksen aikaraja

Viisi (5) kuukautta. Tämä on kohtuullinen aikaraja sekä komission että ehdotuksen tekijän näkökulmasta.

10. Samaa aihetta koskevat aloitteet

On tarpeetonta varta vasten luoda sääntöjä, joilla rajoitetaan samaa aihetta koskevien kansalaisaloitteiden peräkkäistä esittämistä. Lisäksi tällainen kieltö voi toimia mielivaltaisena työkaluna, sillä joissakin tapauksissa voi olla hyvin vaikeaa erotella, mitkä aloitteet lopulta käsittelevät täsmälleen samaa aihetta.

Jo pelkästään koko EU:n laajuisen aloitteen käynnistämiseen vaadittavat operatiiviset ja taloudelliset resurssit rajoittavat toistoa ja päällekkäisyyttä. Tästä syystä peräkkäiset aloitteet jäävät todennäköisesti hyvin harvinaisiksi, vaikka mitään erityisiä sääntöjä ei laadittaisikaan.

Jos kansalaiset aloitteen hylkäämisen jälkeenkin käynnistäisivät samasta asiasta uuden aloiteprosessin kustannuksista ja vaivannäöstä huolimatta, on tämä tulkittava viestiksi komissiolle siitä, että he kokevat asian todella tärkeäksi. Miksi heillä ei saisi olla oikeutta tällaisen viestin antamiseen?

Miljoonan nimen kerääminen on niin vaikea tehtävä, että toistamiseen esitettyjä ehdotuksia tuskin kertyisi rasiitteeksi asti. Jos näin kuitenkin käy, niin komissio voi niin halutessaan yksinkertaisesti antaa saman kielteisen vastauksen kuin jo edelliselläkin kerralla.

MUUTOS 2011 RY:N LISÄEHDOTUKSET

1. Kansalaisaloite ja Euroopan unionin perussopimukset

Lisäksi ehdotamme, että kansalaisaloitetta tulee voida käyttää ehdottamaan muutoksia myös Euroopan unionin perussopimukseen (katso tarkemmin oheinen liite).

EU-sopimukset ovat monimutkaisia, yksityiskohtaisia ja säätelevät EU:n konkreettisia politiikan sisältöjä huomattavasti enemmän kuin useimmat kansalliset perustuslait valtioiden toimintaa. Mikäli kansalaisaloitteet eivät voisi koskea perussopimuksia ja niiden muuttamista, se rajaisi suuresti kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia.

2. Seuranta-aika kansalaisaloitteen vaikutusten toteamiseksi

Koska ylikansallinen kansalaisaloite on uudenlainen vaikutustapa, ei ole realistista olettaa, että sitä koskevat säännöt saataisiin kerralla valmiiksi. Tämän vuoksi kansalaisaloitetta koskevaan asetukseen tulee kirjata, että komission on käytännössä saatujen kokemusten pohjalta tehtävä esimerkiksi viiden (5) vuoden kuluttua asetuksen voimaantulumisesta arvio kansalaisaloitteen toimivuudesta. Mikäli tarvetta muutoksille ilmenee, komission on annettava ehdotus muutoksista asetukseen.

Muutos 2011 ry, Förändring 2011 rf

Juha Mäki-Ketelä
puheenjohtaja
+358 50 59 53 218
jmakiketela@gmail.com

Liite: Perustelut ehdotukselle, että kansalaisaloitteilla on voitava ehdottaa myös perussopimusten muuttamista

Ensinnäkin, artikla kansalaisaloitteesta (SEU 11.4) ei sano suoraan, että kansalaisaloitteilla voitaisiin ehdottaa muutoksia ainoastaan sekundäärioikeuteen. Se asettaa silti kaksi ehtoa, joita voitaisiin herkästi tulkita siten: ensinnäkin, että pyydetyn ehdotuksen tekemisen on oltava komission toimivaltuuksien rajoissa ja toiseksi, että osallistuvien kansalaisten mielestä säädös on tarpeen ”perussopimusten soveltamiseksi”.

Kuitenkin, SEU:n artiklan 48.2 mukaisesti ”komissio voi tehdä neuvostolle ehdotuksia perussopimusten muuttamiseksi”. Tämän perusteella on selvää, että komissio ei millään tavalla ylittäisi toimivaltuuksiaan, jos se tekisi neuvostolle kansalaisten pyytämän ehdotuksen perussopimusten muuttamiseksi.

Toinen ehto näyttää edellyttävän, että kansalaisten pyynnön täytyy jotenkin perustua perussopimusten sisällölle. On kuitenkin muistettava, että sopimukseen on kirjattu monenlaisia tavoitteita ja periaatteita, jotka eivät välttämättä toteudu riittävästi unionin käytännön toiminnassa. Joskus tämä aiheutuu asiaa koskevista direktiiveistä, asetuksista tai sellaisten puuttumisesta, jolloin ongelma voidaan ratkaista sekundäärioikeutta muuttamalla, mutta joskus ongelma on perussopimuksissa itsessään: ne eivät välttämättä tarjoa riittäviä välineitä tai määräyksiä jonkin yhteisesti hyväksytyyn tavoitteeseen toteuttamiseen. Tästä on olemassa merkittävä historiallinen esimerkki. Jo alkuperäiset Rooman sopimukset asettivat kunnianhimoisia tavoitteita yhtenäisestä markkina-alueesta, jossa ihmiset, tavarat, palvelut ja pääomat liikkuisivat vapaasti. Kuitenkin noiden tavoitteiden toteutuminen oli vielä 1980-luvulla monelta osin vain kaukainen haave. Siksi silloisen Euroopan yhteisön komission ja hallitusten täytyi tarttua toimeen ja laatia Euroopan yhtenäisasiakirja (1986), joka muuttamalla alkuperäistä perustamissopimusta vihdoinkin mahdollisti sen sisältämien tavoitteiden tehokkaan täytäntöönpanon. Tavallaan siis suuri osa Euroopan yhtenäisasiakirjasta voidaan mieltää yritykseksi toimeenpanna Rooman sopimusta. Entäpä jos tänä päivänä moni kansalainen ajattelisi, ettei jo Maastrichtin sopimuksen (1992) edellyttämä toissijaisuusperiaate¹ toteudu riittävästi unionin toiminnassa, ja haluaisi sen vuoksi, että periaatteen toteutumista valvoville kansallisille parlamenteille annettaisiin suurempi valta puuttua sellaisiin lainsäädäntöehdotuksiin, joita ne pitävät sen vastaisina? Tämä on selvästikin yksi mahdollinen tapa

---

¹ ”Toissijaisuusperiaatteen mukaisesti unioni toimii aloilla, jotka eivät kuulu sen yksinomaiseen toimivaltaan, ainoastaan jos ja siltä osin kuin jäsenvaltiot eivät voi keskushallinnon tasolla tai alueellisella taikka paikallisella tasolla riittäväällä tavalla saavuttaa suunnitellun toiminnan tavoitteita, vaan ne voidaan suunnitellun toiminnan laajuuden tai vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla.” (Sopimus Euroopan unionista, artikla 5.3)

soveltaa t. toimeenpanna perussopimuksia, mutta kuitenkin sen toteuttaminen edellyttäisi perussopimusten toisen pöytäkirjan muuttamista. Siten ehto ”perussopimusten soveltamiseksi” ei sinänsä estä ehdotuksia perussopimusten muuttamiseksi, jos kansalaiset vain pystyvät osoittamaan aloitteessaan, että heidän ehdotuksensa todella perustuu jollekin perussopimusten kohdalle.

Koska artikla kansalaisaloitteesta ei ota suoraan kantaa siihen, voidaanko kansalaisaloitteilla ehdottaa perussopimusten muuttamista, tulkinta asiasta on tehtävä myös perussopimusten muiden määräysten valossa. Niiden perusteella voidaan todeta, että olisi perussopimusten hengen tai jopa niiden suoranaisten vaatimusten vastaista, jos komissio ei ottaisi käsiteltäväkseen perussopimusten muuttamista ehdottavia kansalaisaloitteita.

Sopimus Euroopan unionista mainitsee peräti kolmessa kohtaa (johdannossa, ensimmäisessä artiklassa ja artiklassa 10.3), että päätökset tulisi tehdä ”*mahdollisimman lähellä kansalaisia*”. Mahdollistamalla kansalaisaloitteet pyrittiin nimenomaan tuomaan kansalaisia lähemmäksi unionin päätöksentekoa. Tämä pyrkimys jäisi ikävällä tavalla puolitiehen, jos kansalaisaloitteet voisivat koskea vain tietyn tyyppistä lainsäädäntöä. Ei voida uskottavasti väittää, että päätökset perussopimusten muuttamisen tarpeellisuudesta tai tarpeettomuudesta tehtäisiin ”*mahdollisimman lähellä kansalaisia*”, jos kansalaisille ei suostuta antamaan välineitä, joilla he voisivat virallisesti ja kuuluvasti antaa oman panoksensa niihin.

Konkreettisemmin, SEU:n artikla 11.1 velvoittaa toimielimiä antamaan ”kansalaisille ja etujärjestöille mahdollisuuden esittää ja vaihtaa julkisesti mielipiteitä kaikilla unionin toiminta-aloilla asianmukaisten kanavien kautta.” Koska velvoite koskee *kaikkia* unionin toiminta-aloja, se koskee myös perussopimusten uudistamistyötä. Antamalla kansalaisille mahdollisuuden esittää kansalaisaloitteilla mielipiteensä myös perussopimuksista, unioni edistäisi olennaisesti tämän artiklan täysimääräistä toimeenpanemista.

Huomiota on kiinnitettävä myös SEU:n artiklaan 11.3:

”Komissio kuulee laajasti asianomaisia osapuolia varmistaakseen unionin toimien johdonmukaisuuden ja avoimuuden.”

Miljoona ihmistä voisi allekirjoittaa kansalaisaloitteen, jossa esitetään, että perussopimukset ovat tavalla tai toisella epäjohtonmukaisia (esim. että jokin niiden artikla on huonosti muotoiltu ja siten haittaa jonkin sopimusten asettaman tavoitteen toteutumista) ja siten tekevät unionin toimista epäjohtonmukaisia, ja pyytää sillä perusteella komissiolta ehdotusta tuon epäjohtonmukaisuuden korjaamiseksi. Eikö tällaisessa tapauksessa komissiolla olisi, ”varmistakseen unionin toimien johtonmukaisuuden”, velvollisuus kuulla kansalaisia ja tutkia huolellisesti, antaako heidän pyyntönsä aiheutta toimenpiteisiin?

Lopuksi haluaisimme muistuttaa komissiota SEU:n johdannossa ilmaistusta halusta ”lujittaa toimielinten toiminnan kansanvaltaisuutta” ja siitä, että kansanvalta kuuluu SEU:n toisen artiklan mukaan unionin perustana oleviin arvoihin. Pidämme selvänä, että toimielinten toiminnan kansanvaltaisuutta lujittaisi, jos ne olisivat valmiita harkitsemaan suurten kansanjoukkojen tekemiä ehdotuksia myös silloin, kun ne koskevat unionin toiminnan perustana olevia sopimuksia.